

PRZECIWDZIAŁANIE UŻYCIU BRONI MASOWEGO RAŻENIA PRZEZ TERRORYSTÓW NA PRZYKŁADZIE STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Słowa kluczowe: broń masowego rażenia, terroryzm CBRNe, USA, DTRA

STRESZCZENIE

Współczesny terroryzm przejawia się w coraz drastyczniejszych formach ataków, które wymierzone są w społeczeństwa wyznające inne wartości niż zamachowcy. Dostęp do mediów, sieci internetowych i nowych technologii wpływać będzie na kształtowanie oraz sposoby pozyskiwania rekrutów i umożliwianie im dotarcia do szerszej publiki. Broń chemiczna, biologiczna, radiologiczna i nuklearna może stać się jednym z najskuteczniejszych sposobów osiągnięcia celów przez ugrupowania terrorystyczne. Zwalczanie zagrożenia z użyciem BMR stawia niepowtarzalne wyzwania dla przyszłych i aktualny liderów, wymaga poprawy na polu edukacji, szkoleń, wyposażenia i wypełnienia luk w regulacjach prawnych oraz oceny i aktualizowania obowiązujących strategii.

Mając na uwadze realnie zagrożenie użycia BMR, w niniejszym artykule przedstawione zostały sposoby przeciwdziałania temu zjawisku na przykładzie Stanów Zjednoczonych, jako światowego pioniera w tym zakresie. Obowiązujące akty prawne o charakterze zarówno międzynarodowym jak i wewnętrznym, a także działalność wyspecjalizowanych instytucji i organów mają na celu nierozpowszechnianie BMR oraz redukcję ryzyka dotyczącego ich użycia.

Wprowadzenie

Terroryzm niewątpliwie uznawany jest za jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa współczesnego świata. Mimo zmieniających się na przestrzeni lat pobudek i celów ataków należy podkreślić, że dziś przyjmują one najbardziej radykalną z form. Terrorystom polega w głównej mierze na uzyskaniu międzynarodowego rozgłosu, jak również na wywołaniu niekorzystnego dla całego społeczeństwa stanu niepokoju i obaw. Należy także podkreślić, że przyszłość ataków

¹ Karolina Kukła jest doktorantem Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej.

terrorystycznych opierać się będzie na użyciu broni masowego rażenia jako środka, który w zasadniczy sposób dezorganizuje życie całych społeczeństw.

Dzisiejszy świat stoi w obliczu wyzwań i zagrożeń o bezprecedensowym zakresie, skali i złożoności. W ostatnich dziesięcioleciach można zaobserwować znaczące zmiany, a jedną z nich było wejście aktorów niepaństwowych na arenę światowej polityki. Wyzwania i zagrożenia zmieniają się z wielu powodów, przede wszystkim ze względu na zwiększoną interakcję w polityce światowej, nie tylko między państwami, ale zjawisko to obejmuje także stosunki między organizacjami międzynarodowymi i podmiotami niepaństwowymi.

Zważając na globalne ryzyko i coraz bardziej złożone wyzwania, powstanie zróżnicowanego i elastycznego systemu przeznaczonego zwalczaniu broni masowego rażenia stało się wyższą koniecznością. Państwa tj. Syria, Iran czy Korea Północna to tylko niektóre z potencjalnych punktów eskalacji zagrożenia. Nieprzewidywalny charakter działań, gwałtowność organizacji terrorystycznych w połączeniu z posiadaniem BMR bardziej niż kiedykolwiek wcześniej, stworzyło potrzebę wypracowania nowych, bardziej innowacyjnych rozwiązań. Pionierem w przeciwdziałaniu użycia BMR są Stany Zjednoczone.

Głównym celem badań jest wskazanie możliwości przeciwdziałania użyciu broni masowego rażenia przez terrorystów. Problem ogólny sformułowano w postaci pytania: jakie są sposoby przeciwdziałania użyciu broni masowego rażenia przez terrorystów w Stanach Zjednoczonych? W toku rozważań, autor będzie starał się odpowiedzieć na trzy pytania szczegółowe: czym charakteryzuje się współczesny terroryzm, jakie są rodzaje i przykłady ataków terrorystycznych z użyciem broni masowego rażenia? Jaka jest istota broni masowego rażenia i zagrożeń CBRNe? Jakie są sposoby zapobiegania atakom terrorystycznym z użyciem broni masowego rażenia na gruncie regulacji prawno-instytucjonalnych w USA? Rozpoczynając rozważania należy postawić hipotezę roboczą. Biorąc pod uwagę fakt, że w ciągu ostatnich dwóch dekad, globalne zagrożenie BMR wzrosło i stało się bardziej złożone i zróżnicowane, a jego zasięg rozszerzył się na podmioty niepaństwowe (organizacje terrorystyczne) oraz że proliferacja BMR i możliwość jej wykorzystania przez terrorystów jest obecnie uznawana za zagrożenie o charakterze globalnym, zakłada się, iż zagrożenia terrorystyczne z użyciem broni masowego rażenia są aktualnym problemem w skali międzynarodowej oraz stanowią realne zagrożenie dla bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych jak i całego świata, co podkreśla zasadność funkcjonowania międzynarodowych oraz krajowych organizacji i instytucji kształtujących kompleksowy system przeciwdziałania, reagowania i minimalizowania negatywnych skutków związanych z użyciem broni masowego rażenia. Prawdopodobne jest również, iż istnieje potrzeba ciągłego dostosowywania i aktualizowania doku-

mentów strategicznych adekwatnie do rozwijających się zagrożeń z użyciem BMR oraz poszukiwania skutecznych form zapobiegania i zwalczania terroryzmu BMR.

Nowe oblicze współczesnego terroryzmu

Terroryzm jest niewątpliwie jednym z istotnych zjawisk godzących w bezpieczeństwo międzynarodowe współczesnego świata. Mimo wprowadzania nowoczesnych technologii mających na celu zapobieganie atakom terrorystycznym, problem nadal pozostaje aktualny. Na przestrzeni lat zmieniają się jedynie przyczyny ataków terrorystycznych i pomysły na ich przeprowadzenie, co stanowi podstawę do podjęcia i kontynuacji badań w tym obszarze.

Warta uwagi definicja terroryzmu przedstawiona została przez T. Hanauska, polskiego specjalisty w zakresie prawa karnego. Według niego zjawisko terroryzmu uznać można za zaplanowaną, „organizowaną i zazwyczaj uzasadnioną ideologicznie, a w każdym razie posiadającą polityczne podłoże motywacyjne, działalność osób lub grup mająca na celu wymuszenie od władz państwowych, społeczeństwa lub osób określonych świadczeń, zachowań czy postaw, a realizowana w przestępczych formach obliczonych na wywołanie szerokiego i maksymalnie zastraszającego rozwoju w opinii publicznej oraz z reguły, polegająca na zastosowaniu środków fizycznych, które naruszają dobro osób postronnych, tj. takich, które nie dały wyrazu swemu negatywnemu nastawieniu do aktu terrorystycznego, jego celu lub uzasadnienia, ani nawet do określonej ideologii czy zapatrywań”².

Wszelkie definicje terroryzmu pozwalają wyodrębnić i zidentyfikować pięć zasadniczych elementów. Wśród nich wymienia się:

- ciągłość zdarzeń – terroryzm nie jest zjawiskiem pojedynczym a procesem, który trwa przez pewien czas;
- ustalony plan działania – przebieg ataków terrorystycznych nie jest przypadkowy, czynności są realizowane w określonej wcześniej sekwencji przez skrupulatnie dobrane jednostki;
- zawężona motywacja – zazwyczaj ataki terrorystyczne mają podłoże polityczne lub skrajnie religijne;

² T. Hanausek, *W sprawie pojęcia współczesnego terroryzmu*, „Problemy kryminalistyki” nr 143, s. 86.

- główny cel ataków terrorystycznych – celem terrorystów jest próba udowodnienia słuszności głoszonych przez terrorystów ideologii i zainteresowanie nimi szerokiego grona odbiorców;
- środki ataku – ich użycie powinno wywołać spektakularne efekty, wzbudzając strach i obawy wśród społeczeństwa, dlatego też terroryści zazwyczaj sięgają po materiały wybuchowe i broń palną³.

Idee proklamowane przez terrorystów sprawiły, że zjawisko to nie jest utożsamiane z jednym konkretnym państwem czy ludnością, dlatego przybiera charakter międzynarodowy. Co więcej, ataki terrorystyczne zdarzają się na całym świecie, w różnorodnych lokalizacjach. Terrorystom zależy tym samym na globalnym rozgłosie. Warto podkreślić że członkowie ugrupowań terrorystycznych nie muszą być jednej narodowości, ponieważ jednoczą ich wspólne przekonania i sposób ich rozpowszechniania⁴.

Według jednego z raportów opracowanych przez Departament Obrony USA najważniejszym celem współczesnego terroryzmu będzie rosnąca w siłę eskalacja przemocy, która skutkować będzie zwiększoną liczbą ofiar rannych i zabitych, w szczególności przez zastosowanie broni masowego rażenia⁵.

Aktualnie można zaobserwować cztery nowo kształtujące się oblicza terroryzmu, mające możliwość wykorzystania broni masowego rażenia w nietradycyjnej odsonie CBRN, a mianowicie: chemiczny, biologiczny, radiologiczny i nuklearny⁶.

Broń chemiczna, biologiczna, radiologiczna i nuklearna (CBRN) była stosowana w XX wieku. Przykłady posiadania i zastosowania powyższych rodzajów broni przez ugrupowania terrorystyczne przedstawiono w tab. 1.

³ W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven (red.), *Terroryzm*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011, s. 27–28.

⁴ W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven (red.), *Terroryzm...*, op. cit., s. 28.

⁵ Y. Alexander, M. Hoenig, *Superterroryzm biologiczny, chemiczny i nuklearny*, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2001, s. 7.

⁶ A. Krauz, *Nowe wydanie terroryzmu z wykorzystaniem broni CBRN we współczesnej cywilizacji śmierci*, Uniwersytet Rzeszowski, www.cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-8bdc5622-2663-42e0-b46d-31bf0e37b311/c/043.pdf

Tabela 1. Przykłady posiadania i zastosowania broni chemicznej i biologicznej przez ugrupowania terrorystyczne

Rok	Ugrupowanie	Rodzaj broni masowego rażenia	Atak/proba ataku
1972	Order Wschodzącego Słońca	Broń biologiczna – bakterie tyfusu	Zatrzymano członków organizacji posiadających prawie 40 kg bakterii, którą planowano zanieść zbiorniki wodne w Chicago, Illinois, Missouri i St. Luis oraz w innych większych ośrodkach przemysłowych.
1980	Frakcja Armii Czerwonej	Broń chemiczna – toksyna botulinowa	Odkrycie laboratorium do hodowania toksyny.
1984	Sekta Bhagwana Shree Rajneesh	Broń biologiczna bakteria Salmonelli	Skażono lokalny zbiornik wody i zakażono bary sałatkowe w restauracjach bakterią Salmonella w celu wpłynięcia na wynik elekcji korzystny dla sekty.
1995	Grupa Chechen	Broń radiologiczna	Pozostawienie 30 funtowej paczki zawierające radioaktywny pierwiastek cez i materiały wybuchowe w moskiewskim parku. Następnie organizacja poinformowała rosyjskie media, iż jest to jedna z 4 paczek przemyczonych na terytorium Rosji. Została ona wykryta przed zdekonowaniem.
1995	Sekta Aum Shinrikyo	Broń chemiczna – Sarin	Atak w tokijskim metrze, przy użyciu sarinu, należącego do grupy środków paralityczno-drgawkowych. W wyniku ataku śmierć poniosło 12 osób, a ponad 5000 zostało porażonych.
1995	Członek Narodów Aryjskich z Idaho	Broń biologiczna – <i>Yersinia pestis</i> , bakteria wywołująca dżumę	Zamówienie pocztą w firmie chemicznej w Maryland środek wywołujący dżumę.

1996	Słowacki naukowiec (inżynier)	Broń nuklearna – Uran	Władze aresztowały słowackiego inżyniera podejrzanego o przemyt na terytorium Niemiec ok. 6.1 funtów Uranu. Materiał został zabezpieczony w południowych Niemczech, w miejscowości Ulm.
1997	–	Broń jądrowa – Uran 235	Rosyjska Policja aresztowała grupę osób próbujących sprzedać 11 funtów Uranu – 235, skradzionego z wytwórni w Kazachstanie (potrzebne jest tylko kilka funtów wzbogaconego Uranu do stworzenia bomby jądrowej)
2001	Bruce Ivins, pracownik Instytutu Medycznych Badań nad Chorobami Zakaznymi Armii Stanów Zjednoczonych	Broń biologiczna – wąglik <i>Bacillus anthracis</i>	Na Florydzie pojawiła się pierwsza ofiara odmiany wąglik rozsyłanego pocztą, atakującego drogi oddechowe. W ciągu kolejnych dni zmarły jeszcze cztery osoby.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: P. Stopa, *Technology for Combating WMD Terrorism*, [www. books.google.pl](http://www.books.google.pl) [dostęp: 25.04.2016].

Należy mieć świadomość, że w tabeli 1 zostały zaprezentowane tylko nieliczne przypadki pozyskiwania broni chemicznej i biologicznej w przeszłości.

Istota broni masowego rażenia

Zgodnie z pierwszą oficjalnie przyjętą definicją przez Organizację Narodów Zjednoczonych w roku 1948, broń masowego rażenia stanowią: broń atomowa i materiały wybuchowe, substancje radioaktywne, śmiertelna broń chemiczna i biologiczna, a także wszelka broń, która zostanie opracowana w przyszłości, a mająca właściwości porównywalnie niszczące życie jak bomby atomowe lub inna broń wspomniana powyżej⁷.

Prowadzona działalność organizacji międzynarodowych w zakresie rozbrojenia, przez wiele lat opierała się na definicji ONZ. Stany Zjednoczone są stroną trzech traktatów, które odnoszą się bezpośrednio do kontroli broni masowego rażenia. Oprócz układów ograniczających określone typy BMR, takich jak Traktat o Nieprolifracji Broni Jądrowej, Konwencja o Broni Biologicznej oraz Konwencja o Zakazie Broni Chemicznej, są także sygnatariuszami Traktatu o Przestrzeni Kosmicznej, Układu o Zakazie Umieszczania Broni Jądrowej i innych Rodzajów Broni Masowej Zagłady na Dnie Mórz i Oceanów oraz w jego Podłożu; Traktat o Redukcji Zbrojeń Strategicznych. Biorąc pod uwagę fakt, że traktaty nakładają szczególne obowiązki na strony ratyfikujące, tym samym na Stany Zjednoczone, istniała potrzeba ujednoczenia stosowanych pojęć.

Jednak mimo względnej jasności definicji użytej w dokumentach związanych z rozbrojeniami, na przestrzeni lat pojawiły się dodatkowe, a niektóre z nich odzwierciedlają biurokratyczne interesy poszczególnych działów administracji. Zidentyfikowano ponad 50 różnych określeń broni masowego rażenia, zaczerpniętych z oficjalnych dokumentów Stanów Zjednoczonych i innych krajów, gdzie większość z nich należy do jednej z sześciu poniższych kategorii i funkcjonuje jako:

- broń atomowa, biologiczna oraz chemiczna,
- środki chemiczne, biologiczne, radiologiczne i jądrowe (CBRN),
- CBRN oraz materiały wybuchowe,
- broń CBRN, mogąca powodować masową destrukcję lub ofiary na skalę masową,

⁷ The United Nations and Disarmament, 1945–1965, UN Publication 67.I.8, Commission on Conventional Armaments (CCA), UN document S/C.3/32/.

- broń zdolna do spowodowania masowego zniszczenia lub masowych strat wśród ludności, włączając w to niektóre rodzaje broni CBRN, choć nie ograniczając się tylko do CBRN,
- broń masowej destrukcji zdolna do spowodowania masowego zniszczenia lub ofiar na masową skalę oraz powodującą poważne zakłócenia⁸.

W słowniku *Definicji NATO* broń masowego rażenia określona została jako broń, która jest zdolna w dużym stopniu do destrukcji, jest stosowana w taki sposób, by zniszczyć ludzi, infrastrukturę lub inne zasoby na dużą skalę⁹.

Pojęcie CBRN, bardzo często używane zamiennie z pojęciem BMR, zaczęło być używane przez policję oraz instytucje reagowania kryzysowego, odpowiedzialne za zwalczanie terroryzmu w późnych latach 90. ubiegłego wieku, z powodu licznych incydentów terrorystycznych. Dotyczy ono całej palety substancji chemicznych, biologicznych oraz materiałów rozszczepialnych, w tym broni masowego rażenia. Z biegiem czasu rozszerzono jego znaczenie o jeszcze jeden rodzaj broni, a mianowicie – środki wybuchowe (CBRNe)¹⁰. Określenie CBRNe nie ma jednego oficjalnie obowiązującego tłumaczenia w języku polskim, dlatego też w odniesieniu do działalności o charakterze terrorystycznym uprawnione jest używanie terminu CBRNe¹¹.

Autor wyróżnia kilka sposobów pozyskiwania broni masowego rażenia. Jeżeli chodzi o broń jądrową oraz radiologiczną potencjalnym terenem, na którym istnieje ryzyko pozyskania materiałów służących jej skonstruowaniu jest obszar państw należących do byłego Związku Radzieckiego, zwłaszcza przez kradzież i przemyt materiałów rozszczepialnych. Innym sposobem jest zakup materiałów od kraju wspierającego działania terrorystyczne. Stworzeniu zaś tzw. „brudnej bomby” mogą posłużyć materiały pochodzące ze składowisk odpadów promieniotwórczych. Źródło pozyskania materiału niezbędnego do skonstruowania takiej broni mogą stanowić też szpitale, a konkretnie oddziały radiologiczne, ośrodki badawcze (radiografii), czy przechowalnie prętów paliwa jądrowego¹².

⁸ W. Seth Carus, *Defining Weapons of Mass Destruction*, Occasional Paper 8, Center for the Study of Weapons of Mass Destruction, 2010, s. 6.

⁹ *NATO Glossary of Terms and Definitions*, AAP-6, 2010, www.nato.int/docu/stanag/aap006/aap6.htm [dostęp: 2.05.2016].

¹⁰ Skrót pochodzący z języka angielskiego – CBRNe – Chemical, Biological, Radiological, Nuclear, Explosive.

¹¹ J. Pawłowski, *Terroryzm jądrowy, chemiczny, biologiczny jako współczesne zagrożenia asymetryczne*, cz. I, AON, Warszawa 2005, s. 18.

¹² Tamże.

Kupno materiałów chemicznych od państw posądzanych o wspieranie terroryzmu międzynarodowego oraz produkcja środków chemicznych w tajnych laboratoriach – to kolejna metoda pozyskania broni chemicznej.

Jedną z dróg nabycia broni biologicznej jest kradzież z laboratoriów czy też medycznych ośrodków badawczych bakterii lub wyhodowanie drobnoustrojów z naturalnych źródeł. Istnieje również możliwość legalnego zakupu bakterii ze specjalistycznych składnic. Skrajnym przypadkiem może być nawiązanie przez terrorystów współpracy z naukowcem zdolnym do stworzenia zabójczych zarazków¹³.

Broń biologiczna jest o tyle niebezpieczna, iż sama się rozprzestrzenia, co oznacza ogromne ryzyko bezpośredniego rozprzestrzenienia się na dużym obszarze przez nieświadomego człowieka (rys. 1).

Rysunek 1. Sposoby rozprzestrzeniania patogenów biologicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie M. Binczycka-Anholcer, A. Imiołek Hygeia, *Bioterroryzm jako jedna z form współczesnego terroryzmu*, Public Health 2011, nr 3, s. 326–333.

- Do cech środków biologicznych, decydujących o ich skuteczności zalicza się:
- wysoki wskaźnik śmiertelności (np. w przypadku wirusa gorączki krwotocznej to ok. 76%);
 - stosunkowo prosty sposób pozyskania i produkcji na masową skalę;

¹³ M. Żubera, *Obrona przed bronią masowego rażenia w aspekcie zagrożenia superterroryzmem*, [w:] *Katastrofy naturalne i cywilizacyjne początki XXI wieku*, red. M. Żubera, Wyd. WSOWL, Wrocław 2007, s. 65–66.

- możliwość uwalniania chorobotwórczych substancji do atmosfery w postaci aerozolu;
- możliwość przenoszenia wirusów przez kontakt bezpośredni;
- brak jednego skutecznego antidotum¹⁴.

Natomiast kluczowym trendem w dziedzinie nauki i technologii, która może wpłynąć na przyszłość broni chemicznej jest rosnąca konwergencja na polu chemii i biologii. Może to wynikać m.in. z różnych dróg syntezy, powstania toksyny oraz prawdopodobieństwa zaprojektowania nowych toksyn w sposób laboratoryjny. Liczne odkrycia w nanotechnologii stwarzają dodatkowo sposobność do rozproszenia szkodliwych materiałów.

Użycie broni jądowej niesie za sobą tragiczne w skutkach konsekwencje. Obecnie terroryści są w stanie ją pozyskać, jednak jest sprawą dyskusyjną, czy została by ona zdetonowana. Bez wątpienia groźba jej użycia mogłaby skłonić rządy do licznych ustępstw. Niepokojący staje się fakt, że terroryści pozyskują w swoje szeregi naukowców i ekspertów z całego świata, posiadających specjalistyczną wiedzę zakresu BMR.

Przypuszczalnie broń radiologiczna wykorzystana przez terrorystów przyjęłaby formę tzw. brudnej bomby. Takim terminem określanym jest ładunek wybuchowy składający się z klasycznego materiału wybuchowego oraz dodatkowo ze środka promieniotwórczego w postaci proszku lub substancji płynnej. Detonacja takiego ładunku nie doprowadziłaby do natychmiastowej śmierci ludności, jednak w dłuższej perspektywie czasu wywołałaby poważne skutki zdrowotne. Cechą charakterystyczną jest skażenie radioaktywne nie tylko samego terenu, ale także sprzętu i infrastruktury, co w konsekwencji niesie za sobą konieczność ewakuacji mieszkańców danego regionu oraz zamknięcie zanieczyszczonej strefy. Przedsięwzięcia związane z oczyszczeniem skażonego miejsca wymagałyby poniesienia ogromnych nakładów finansowych¹⁵. Ataki w tej formie mogą doprowadzić do swoistego paraliżu na polu ekonomicznym w sferze skażenia oraz paniki wśród społeczeństwa na niewyobrażalną skalę.

Podział broni radiologicznej:

- Radiological Dispersion Weapon- broń z substancjami radioaktywnymi rozprowadzana przy użyciu konwencjonalnych ładunków wybuchowych,

¹⁴ M. Binczycka-Anholcer, A. Imiołek Hygeia, *Bioterroryzm jako jedna z form współczesnego terroryzmu*, Public Health 2011, nr 3, s. 326–333.

¹⁵ M. Marcinko, *Terroryzm nuklearny – realne zagrożenie czy political fiction?*, <http://www.psz.pl/124-polityka/marcin-marcinko-terroryzm-nuklearny-realne-zagrozenie-czy-political-fiction,n> [dostęp: 29.04.2016].

- Radiological Dispersion Device – improwizowane urządzenia radiologiczne¹⁶.

Analizując poziom trudności wykrycia BMR, zdecydowanie prostsza do skutecznego kontrolowania jest broń jądrowa czy też radiologiczna.

Użycie broni masowego rażenia czy groźba jej użycia umożliwiłaby terrorystom realizację ich celów na wielu polach. Groźba zastosowania BMR mogłaby stać się narzędziem szantażu politycznego. Na polu gospodarczym użycie broni biologicznej może doprowadzić do wywołania głodu na konkretnym obszarze (tzw. agroterroryzm – użycie broni biologicznej przeciwko rolnictwu) lub epidemii. Innym motywem skłaniającym do stosowania broni masowego rażenia jest zachowanie anonimowości sprawcy ataku terrorystycznego. Po zastosowaniu broni zarówno chemicznej jak i biologicznej, sprawca przez długi czas pozostaje w ukryciu, ma możliwość oddalenia się od miejsca zdarzenia oraz rozprzestrzenienie jej na dużym obszarze¹⁷.

Wykorzystanie CBRN stanowi wielkie zagrożenie dla społeczności międzynarodowej. Choć zastosowane dotychczas środki przez grupy terrorystyczne lub osoby fizyczne nie spowodowały jeszcze masowej destrukcji, miały znaczny wpływ na społeczeństwa wobec których były stosowane. To pokazuje, że jedną z głównych motywacji do użycia broni CBRN jest efekt psychologiczny wywołany wśród populacji, wobec której zostanie użyta. Aktualne analizy ekspertów jednoznacznie wskazują na fakt, że jeśli terroryści są w stanie nabyć broń CBRN/BMR, zrobią to i z pewnością można stwierdzić, że będą z niej korzystać. Przeprowadzone przez grupy terrorystyczne ataki chemiczne i biologiczne (takie jak atak węglika w Stanach Zjednoczonych jesienią 2001 r.) pokazują, że zagrożenie jest realne i nie należy go lekceważyć pomimo faktu, iż ataki miały stosunkowo niską liczbę ofiar śmiertelnych.

Prawne i instytucjonalne aspekty przeciwdziałania BMR w Stanach Zjednoczonych

Istnieje wiele krajowych dokumentów strategicznych, które dotyczą problematyki terroryzmu broni masowego rażenia i zagrożeń CBRN. Jednym z nich jest

¹⁶ J. Pawłowski, *Terroryzm jądrowy, chemiczny, biologiczny jako współczesne zagrożenia asymetryczne*, cz. I, AON, Warszawa 2005, s. 25.

¹⁷ M. Żubera, *Obrona przed bronią masowego rażenia w aspekcie zagrożenia superterroryzmem*, [w:] *Katastrofy naturalne i cywilizacyjne początki XXI wieku*, red. M. Żubera, Wyd. WSOWL, Wrocław 2007, s. 62.

zbiorczy dokument pt.: „Countering of WMD”, Joint Publication z 2014 r., w którym wyróżniono trzy pożądané stany końcowe:

- brak nowych posiadaczy BMR,
- brak użycia BMR,
- minimalizacja jej użycia¹⁸.

Wprowadzony został podział na tzw. trzy linie wysiłków tj.: zapobieganie nabywania broni, powstrzymanie i redukcja zagrożeń oraz odpowiedź na kryzysy. Pierwsza linia skupia się na zapewnianiu, że podmioty nie posiadające dotychczas BMR nie wejdą w jej posiadanie. Odpowiedzi na kryzysy są rozumiane jako działania i operacje zarządzania i rozwiązywania złożonych sytuacji kryzysowych mieszczących się w problematyce BMR. W dokumencie opisano też zależności zachodzące między strukturami wojskowymi i innymi służbami i agencjami rządowymi USA oraz partnerami międzynarodowymi.

Integracja działań i zadań na polu zwalczania BMR w celu odniesienia sukcesu wymaga skoordynowania wysiłków całej administracji rządowej. W chwili planowania i wykonywania owych działań dowódcy sił połączonych współpracują nie tylko ze stanowymi departamentami czy agencjami, lecz także jednostkami lokalnymi i partnerami zagranicznymi.

Kolejnym strategicznym dokumentem, rozlegle odnoszącym się do problematyki broni masowego rażenia jest Strategia Zwalczania BMR z 2014 roku.¹⁹ Wedle jej zapisów, główne cele dotyczące zwalczania BMR koncentrują się na kształtowaniu środowiska bezpieczeństwa poprzez nawiązywanie szerokiej współpracy oraz podejmowanie akcji wczesnego reagowania przeciwko „nieprzyjaciołom”. Co więcej niestabilność państw, poszukujących lub posiadających broń masowego rażenia, może doprowadzić do kryzysu w tej dziedzinie. Strategia określa również nadrzędne cele, podejście do ich realizacji i identyfikuje zasadnicze działania i zadania.

Powyższe priorytety mają na celu zredukowanie chęci i zamiarów pozyskiwania, rozprzestrzeniania broni masowej zagłady, zwiększenie barier jej nabycia i użycia, zarządzanie ryzykiem zastosowania BMR pochodzącym od wrogich, niestabilnych lub upadłych państw i bezpiecznych kryjówek, zapobieganie skutkom bieżących i nowo pojawiających się zagrożeń zastosowania broni masowego rażenia poprzez stworzenie warstwowego, zintegrowanego systemu obrony. Wymienione cele określają kompleksową odpowiedź na wyzwania związane z BMR. Departament

¹⁸ *Countering of WMD*, Joint Publication 3-40, 2014, <https://www.whitehouse.gov> [dostęp: 29.04.2016].

¹⁹ *Strategy for Countering Weapons of Mass Destruction*, Department of Defense, 2014, <https://www.whitehouse.gov> [dostęp: 29.04.2016].

ment Obrony USA promuje globalny udział we wzmocnieniu reżimu nieproliferaacji, poprzez budowanie zdolności do przeciwdziałania BMR i utrzymywanie formalnych gwarancji bezpieczeństwa przez USA i możliwości użycia broni konwencjonalnej i nuklearnej w razie zaistnienia zagrożenia. Poszczególne departamenty prowadzą prace nad przygotowaniem do złożonych kryzysów pociągających za sobą globalne konsekwencje, tj.: kradzież lub utrata kontroli nad bronią masowego rażenia lub materiałów, służących do jej produkcji, w szczególności w kontekście państw, które nie poddają się presji graczy międzynarodowych nie przestrzegając międzynarodowych traktatów. Zagrożenia te składają się na unikalne wyzwanie dla Departamentu Obrony, które wymaga zaadaptowania lub stworzenia innowacyjnych koncepcji na poziomie operacyjnym, elastycznego wydzielania sił militarnych, efektywnej integracji możliwości agend państwowych i międzynarodowych.

Ryzyko proliferacji BMR wzrasta wraz z potencjalnym ekstremizmem, polityczną niestabilnością i nieadekwatnym poziomem bezpieczeństwa w kontekście BMZ. Wysoce zmotywowani do pozyskania broni aktorzy niepaństwowi stanowią wyjątkowe ryzyko, ze względu na fakt, iż są trudni do odstraszenia czy odwiedzenia od podjętego wcześniej zamysłu. Radykalni ekstremiści coraz częściej rozszerzają swój zasięg geograficznych poszukiwań na tereny, które mogłyby być wykorzystane do wspierania nielegalnej działalności, włączając w to rozwój i rozprzestrzenianie BMR. Tego rodzaju kryjówki zdecydowanie zwiększają swobodę ich działania.

W Wojskowej Strategii Bezpieczeństwa USA z 2015 r. zidentyfikowano priorytetowe operacje, gdzie obok utrzymania bezpieczeństwa i efektywnego odstraszenia nuklearnego oraz zapewnienia ojczyźnie zdolności obronnych, ważne miejsce zajmuje zwalczanie terroryzmu. Zgodnie z zapisami wyżej wspomnianej Strategii Wojskowej, zwalczanie BMR na terytorium kraju jak i poza nim uznano za jedno z kluczowych zadań postawionych siłom zbrojnym USA. Takie operacje polegają na współpracy z partnerami międzynarodowymi, tworzeniu globalnej sieci logistycznej i transportowej, rozpoznaniu i obserwacji oraz bezpiecznej komunikacji²⁰.

W pracach badawczych prowadzonych w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego tj.: „Future Security Environment 2025” – za jedno z kluczowych zagrożeń uznano terroryzm, który według prognoz stanie się bardziej powszechny, ekstremistyczny, międzynarodowy i autonomiczny. Kontynuacja dyfuzji technologii pozwoli na rozprzestrzenianie się broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia, tym samym BMR stanie się głównym zagrożeniem dla całego Sojuszu. Prawdopodobnie

²⁰ *The National Military Strategy of the United States of America 2015*, http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/2015_National_Military_Strategy.pdf [dostęp: 1.05.2016].

do roku 2025 wzrośnie udział i rola wojsk w przeciwdziałaniu terroryzmu, zarówno w Stanach Zjednoczonych jak i za granicą²¹.

W USA funkcjonuje rozbudowana sieć instytucji zajmujących się nieproliferacją BMR. Narodowe Centrum Antyterrorystyczne (NCTC²²) oraz Narodowe Centrum Przeciwdziałania Proliferacji (NCPC²³) są elementami składowymi wspomnianej struktury. Obie instytucje podejmują kwestie BMR, ale różnią się od siebie zakresem obowiązków. Narodowe Centrum Przeciwdziałania Proliferacji zasadniczo skupia się na uczestnikach niepaństwowych oraz środkach przeznaczonych do produkcji materiałów i technologii BMR. NCPC z kolei współpracuje ze środowiskiem wywiadowczym by zidentyfikować krytyczne luki w wiedzy na temat broni masowego rażenia, wynikające z niedoborów gromadzenia, analizy lub pozyskiwania informacji, a następnie opracowuje strategie w celu zredukowania tych braków. Podejmowane przez Agencję wysiłki mają na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie zagrożeń powodowanych przez rozwój i rozprzestrzenianie broni masowego rażenia. Aby to zrealizować, NCPC współpracuje z 17 agencjami w społeczności wywiadowczej, partnerami rządowymi oraz z ekspertami z sektora prywatnego.

Działalność koncentruje się na pięciu celach:

- zlikwidować zainteresowanie BMR wśród państw, terrorystów i grup zbrojnych;
- uniemożliwić państwom, terrorystom i innym podmiotom oraz dostawcom pozyskiwanie BMR;
- wycofać lub wyeliminować programy zw. BMR;
- odstraszać od wykorzystywania BMR;
- łagodzić skutki jakiegokolwiek użycia BMR przeciwko USA i jego sojusznikom²⁴.

²¹ T. Brevick, *Future Security Environment 2025 (FSE)* Supreme Allied Commander Transformation Forum – Environmental Security, http://www.nato.int/docu/comm/2008/0803-science/pdf/tohmas_brevick.pdf [dostęp: 1.05.2016].

²² „National Counterterrorism Center” – Narodowe Centrum Antyterrorystyczne, powstałe w 2004 r., jego misją jest „Prowadzenie wysiłków narodowych do walki z terroryzmem w kraju i za granicą poprzez analizę zagrożeń, dzielenie się tymi informacjami z naszymi partnerami i integracji wszystkich instrumentów władzy krajowej w celu zapewnienia jedności wysiłku”, <https://www.nctc.gov/overview.html> [dostęp: 2.05.16].

²³ NCPC – National Counterproliferation Center, www.dni.gov [dostęp: 2.05.16].

²⁴ National Counterproliferation Center, *What We Do*, <https://www.dni.gov/index.php/about/organization/national-counterproliferation-center-what-we-do> [dostęp: 2.05.16].

Narodowe Centrum Antyterrorystyczne natomiast koncentruje swoje wysiłki na śledzeniu grup ekstremistycznych, które są podejrzewane o aspiracje do posiadania BMR, a ich działalność wykracza poza granice państwowe²⁵.

Obydwa podmioty upatrują podobnych zagrożeń, ale z różnych perspektyw, używając innych agend oraz źródeł finansowania. Nie współpracują tak dobrze jak powinny, ponieważ posiadają rozbieżne programy działania. Bez wątpienia jest to kwestia wymagająca podjęcia działań o charakterze naprawczym.

Bezpośrednio do zwalczania zagrożenia, nabycia lub wykorzystania przez terrorystów BMR powołane zostało Biuro ds. Terroryzmu z użyciem BMR, podlegające pod Biuro Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Nieproliferaacji Departamentu Stanu USA. Kluczowym zadaniem Biura ds. Terroryzmu jest przeciwdziałanie przemytowi materiałów nuklearnych lub radiologicznych tudzież zastosowaniu ich to produkcji bomb czy broni. Do jego zadań należą m.in.: rozwijanie i implementowanie bilateralnych porozumień z zagranicznymi partnerami, którzy zobowiązują się do stosowania szczególnych środków w celu zwalczania przemytu jądrowego oraz wymiana eksperckich doświadczeń. Biuro stanowi pewnego rodzaju punkt kontaktowy z Międzynarodową Agencją Energii Atomowej i współtworzy z nią bazę incydentów i nielegalnego handlu²⁶.

Jednym z przykładów instytucji wiodącej w zwalczaniu broni masowego rażenia jest Amerykańska Agencja Redukcji Zagrożeń Obronnych (DTRA)²⁷, która kompleksowo analizuje, koordynuje i reaguje na zagrożenia jak i przygotowuje się na ewentualne konsekwencje przeprowadzenia ataku, a jej misją jest *tworzenie świata bardziej bezpiecznym*²⁸.

Celem Agencji jest niedopuszczenie do przyjęcia i wykorzystania BMR przez terrorystów i innych wrogich podmiotów. Do ich działań należy blokowanie, monitorowanie i niszczenie broni masowego rażenia. DTRA wspiera również dowódców w planowaniu bojowym i reagowaniu na zagrożenia BMR, rozwija i dostarcza najnowocześniejsze technologie. Zadaniem DTRA jest ochrona USA i ich sojuszników przed zagrożeniem użycia broni masowego rażenia na całym świecie. DTRA two-

²⁵ National Counterterrorism Center, <https://www.nctc.gov/whoweare.html> [dostęp: 2.05.2016].

²⁶ Office of Weapons of Mass Destruction Terrorism, <http://www.state.gov/t/isn/c16403.htm> [dostęp: 4.05.2016].

²⁷ Amerykańska Agencja Redukcji Zagrożeń Obronnych (DTRA) – Defense Threat Reduction Agency, tłumaczenie zaproponowane przez Centrum Reagowania Epidemiologicznego Sił Zbrojnych RP, http://cresz.wp.mil.pl/plik/file/EpiMilitaris2013/Materialy_konferencyjne/Madden_Toolset.pdf [dostęp: 25.02.2016].

²⁸ „Making the world safer”, <http://www.dtra.mil/> [dostęp: 25.02.2016].

rzy rozwiązania zintegrowane technicznie i operacyjnie dla misji przeciwdziałania BMR. Zapewnia także zaplecze intelektualne w celu informowania i udzielania wsparcia na szczeblu krajowym oraz tworzenia polityki i strategii Departamentu Obrony w związku z zagrożeniami BMR. Do zadań DTRA należy między innymi prowadzenie prac badawczych i rozwojowych w celu zidentyfikowania i wyeliminowania luk w zdolnościach do przeciwdziałania BMR, zarządzanie i nadzorowanie badaniami, testowanie i ocena przyjętych rozwiązań, aby skutecznie przeciwdziałać zagrożeniom użycia broni masowego rażenia. Agencja odpowiada także za działania planistyczne i wspierające integrację wysiłków Departamentu Obrony w zakresie przeciwdziałania BMR, wdrożenie programu redukcji zagrożeń, budowanie partnerstwa poprzez zapewnienie szkoleń dla sojuszników międzynarodowych w ramach programu pomocowego podczas wystąpienia zagrożeń CBRN²⁹.

DTRA i partnerzy Dowództwa Strategicznego USA mają ponad 2000 członków personelu wojskowego i cywilnego (rys. 2), zlokalizowanych w biurach na całym świecie (Wielka Brytania, RFN, Ukraina, Kenia, Rosja, Gruzja, Armenia, Azerbejdżan, Kazachstan, Uzbekistan, Korea Południowa, Japonia, Singapur).

Rysunek 2. Lokalizacja biur współpracujących z DTRA

Źródło: http://www.dtra.mil/portals/61/Images/DTRA_locations.png

Nieodłącznym elementem całego systemu jest Dowództwo Strategiczne – Centrum Zwalczenia Broni Masowego Rażenia³⁰. Powstałe w 2005 r. Centrum

²⁹ Countering of WMD, Joint Publication 3-40, 2014, <https://www.whitehouse.gov> [dostęp: 24.02.2016].

³⁰ Dowództwo Strategiczne USA (USSTRATCOM) Centrum Zwalczenia Broni masowego rażenia (SCC-WMD). Countering of WMD, Joint Publication 3-40, 2014, <https://www.whitehouse.gov>

jest komórką doradczą w sprawach związanych z BMR, przygotowuje ekspertyzy w celu zmniejszenia luk i nieprawidłowości oraz poprawy efektywności działań Departamentu Obrony w zwalczaniu BMR. Jest odpowiedzialna za integrację i synchronizację wysiłków amerykańskiego rządu w tym obszarze. Centrum Operacyjne DTRA wspiera SCC-WMD w wypełnianiu swojej misji poprzez utrzymywanie 24-godzinnego monitorowania sytuacji krytycznych zwalczania działań i dostarczania newralgicznych informacji.

Trzecim organem omawianego systemu jest Stałe Dowództwo Sił Połączonych ds. Eliminacji BMR³¹. Misją Dowództwa, powołanego do życia stosunkowo niedawno bo w 2012 r., są przede wszystkim czynności planistyczne i szkoleniowe umożliwiające dowodzenie i kontrolowanie operacjami eliminowania BMR oraz wspieranie regionalnych dowództw i redukovanie BMR we wrogich i niepewnych warunkach. Prowadzi działania na poziomie strategicznym i operacyjnym. Podczas codziennych akcji współdziała z wojskowymi służbami, agencjami Departamentu Obrony oraz międzynarodowymi partnerami. Ponieważ środowisko operacyjne nieustannie się zmienia, pomaga on w przekazaniu operacji o charakterze militarnym do wyznaczonego na długą perspektywę czasu organu, odpowiedzialnego za podejmowanie kolejnych kroków w związku z likwidacją BMR. Jest to jednostka wojskowa, którą dowodzi zastępca dyrektora Centrum Zwalczania Broni Masowego Rażenia (SCC-WMD), podległa bezpośrednio dowódcy US STRATCOM³².

By sprostać aktualnym wyzwaniom, Stany Zjednoczone zmuszone zostały do poddania analizie zakresu działalności organów, ich zadań i współzależności zachodzących między poszczególnymi podmiotami. Ewolucja zagrożeń CBRNe, zmiana polityki i wytycznych oraz informacje otrzymane od pracowników doprowadziły do ponownego przeanalizowania i zaktualizowania planu strategicznego.

1 października 2016 r. planowane jest włączenie do Agencji Redukcji Zagrożeń Obronnych tzw. Joint Improvised-Threat Defeat Organization (JIDO)³³. Zastąpi ona, uformowaną w 2006 r., Organizację ds. Zwalczania Improvizowanych Ładunków Wybuchowych. Ma to służyć identyfikacji nowego, bardziej kreatywnego podejścia do wspólnych wyzwań, zapewniając tym samym ogromne możliwości do wykorzystania zdolności Departamentu Obrony przeciwko improwizowanym urządzeniom jak i zagrożeniom BMR.

³¹ Standing Joint Force Headquarters for WMD Elimination (SJFHQ-E), Countering of WMD, Joint Publication 3-40, 2014, <https://www.whitehouse.gov> [dostęp: 2.05.2016].

³² US STRATCOM- United States Strategic Command.

³³ Improvised-Threat Defeat Organization (JIDO) – nie posiada oficjalnie przyjętego tłumaczenia w języku polskim.

Zgodnie z założeniami „Planu Strategicznego na lata 2016-2020” tzw. jedną drużynę stworzą:

- Agencja Redukcji Zagrożeń Obronnych,
- Centrum Zwalczania Broni Masowego Rażenia Strategicznego Dowództwa Stanów Zjednoczonych,
- Stałe Dowództwo Sił Połączonych ds. Eliminacji BMR³⁴.

Każda z trzech wyżej wymienionych organizacji realizowała różne, ale powiązane ze sobą zadania. Obecnie dąży się do ujednoczenia zadań indywidualnych w jedną, wspólną dewizę, która brzmi: *chronić Stany Zjednoczone i ich sojuszników przed globalnymi zagrożeniami Bronią Masowego Rażenia przez integrację, synchronizację wysiłków, dostarczanie wiedzy, technologii i możliwości*³⁵. Zrewidowany dokument kładzie nacisk na strategiczne wyzwania, określa cele, których realizacja wpłynie na osiągnięcie pożądanej wizji USA jako pierwszoplanowego narodu, lidera w walce z BMR, kreatora i pioniera nowych rozwiązań. Co więcej, zakłada się, że „jedna drużyna” rozważy wymagania niepewnego i złożonego strategicznego środowiska bezpieczeństwa, gdzie wzrost zaangażowania lub zmiany są najbardziej oczekiwane.

W strategii wyszczególnione zostały cztery zasadnicze cele: stwarzanie świata bardziej bezpiecznym poprzez spełnianie oczekiwań interesariuszy, ochrona USA i jego sojuszników przed BMR, funkcjonowanie jako jedna drużyna poprzez poszerzenie kształcenia i rozwoju, efektywne użytkowanie posiadanych źródeł.

Również w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego prowadzone są ćwiczenia i szkolenia mające na celu przetestowanie współdziałania sił i przygotowania do operacji w środowisku zagrożeń CBRNe. Głównym zadaniem Centrum ds. Nierozprzestrzeniania BMR przy dowództwie NATO jest wzmocnienie dialogu między aliantami, ocena ryzyka i wspieranie wysiłków obronnych w celu poprawy gotowości Sojuszu do reagowania na zagrożenia z użyciem BMR³⁶.

Ponadto jednostki wojskowe nadal muszą pracować nad poprawą aktywnych i pasywnych mechanizmów obronnych. W momencie zagrożenia terrorystycznego, siły zbrojne muszą być przygotowane, aby przetrwać i działać w zanieczyszczonym środowisku. Obrona pasywna polega na utrzymywaniu zdolności wojskowych, których zadaniem jest ochrona przed skutkami użycia broni jądrowej, chemicznej

³⁴ Strategic Plan FY 2016-2020, DTRA, <http://www.dtra.mil/Portals/61/Documents/Missions/DTRA%20StratPlan%202016-2020%20opt.pdf> [dostęp: 3.05.2016].

³⁵ Tamże.

³⁶ Weapons of Mass Destruction, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50325.htm, [dostęp: 27.02.16].

i biologicznej. Programy te obejmują unikanie skażenia (rozpoznanie, wykrywanie i ostrzeganie), ochronę (indywidualną i zbiorową, pomoc medyczną) i odkażanie terenu, czyli dekontaminację³⁷.

W USA prowadzi swoją działalność wiele ośrodków trudniących się problematyką BMR. Ponadto tworzone są multinarodowe programy wymiany doświadczeń i ćwiczeń praktycznych (w terenie z użyciem specjalistycznego sprzętu).

Poza traktatami, wspomnianymi we wcześniejszej części artykułu, zawiązano szereg umów międzynarodowych by przeciwdziałać tym negatywnym zjawiskom. Jako przykład posłużyć może Globalna Inicjatywa na Rzecz Zwalczenia Terroryzmu Jądrowego, pod wspólnym przewodnictwem Stanów Zjednoczonych i Rosji. Jest ona międzynarodowym partnerstwem, złożonym z 86 krajów i pięciu oficjalnych obserwatorów, które zatwierdziły zbiór podstawowych zasad bezpieczeństwa jądrowego, dotyczących odstraszenia nuklearnego terroryzmu, zapobiegania, wykrywania i reagowania. Dotychczas przeprowadzonych zostało ponad 70 działań wielostronnych, w tym warsztatów i ćwiczeń, odejmujących kluczowe obszary detekcji jądrowej, kryminalistyki, reagowania i łagodzenia skutków³⁸.

Co roku organizowanych jest szereg konferencji i przedsięwzięć naukowych traktujących szeroko o problematyce broni masowego rażenia oraz terroryzmu jądrowego, biologicznego czy chemicznego. Można do nich zaliczyć tegoroczny europejski szczyt nt. zagrożeń CBRNe w Paryżu³⁹ czy Doroczny Kongres i wystawę, które poświęcone są zagrożeniom CBRNe w San Diego w USA⁴⁰. Kolejnym nadchodzącym wydarzeniem jest symposium organizowane przez Centrum Studiów nad Bronią Masowego Rażenia. Są to miejsca spotkań ekspertów, wymiany poglądów oraz wypracowywania nowych, innowacyjnych rozwiązań.

Podsumowanie

Należy stwierdzić, że zagrożenie terrorystyczne z użyciem broni masowego rażenia we współczesnym świecie jest jak najbardziej realne. Niezwykle cenne

³⁷ L.E. Dickinson, *The Military Role in Countering Terrorist Use of Weapons of Mass Destruction*, USAF, September 1999.

³⁸ The Global Initiative To Combat Nuclear Terrorism, <http://www.state.gov/t/isn/c18406.htm> [dostęp: 2.05.2016].

³⁹ CBRNe Summit Europe 2016, <http://www.intelligence-sec.com/events/cbrne-summit-europe-2016> [dostęp: 28.02.2016].

⁴⁰ 9th Annual CBRNe Convergence Congress & Exhibition 2016, <http://www.cbrne-world.com/convergence2016> [dostęp: 28.02.2016].

doświadczenia w przeciwdziałaniu użycia broni masowego rażenia posiadają także poszczególne państwa, m.in. Stany Zjednoczone USA. Kwestie związane z terroryzmem z użyciem broni masowego rażenia pojawiły się m.in. w dokumentach strategicznych USA, a amerykańskie instytucje odpowiedzialne za zwalczanie zagrożeń broni masowego rażenia uznawane są na arenie międzynarodowej za najlepiej przygotowane i wyposażone podmioty na świecie. Strategia Zwalczania Broni Masowego Rażenia z 2014 roku określa posiadanie BMR przez terrorystów lub wrogie państwa, jako jedno z największych wyzwań dla bezpieczeństwa, z jakim muszą się zmierzyć Stany Zjednoczone⁴¹. Strategia ta zawiera fundamentalne wskazówki dotyczące tworzenia polityki, planów, programów kompleksowego przeciwdziałania istniejącym i rozwijającym się zagrożeniom z użyciem BMR.

Konieczne jest więc kontynuowanie prowadzonych działań i inicjowanie nowych przedsięwzięć, których wynikiem byłoby wypracowanie efektywnych mechanizmów zabezpieczenia całego społeczeństwa przed BMR, a w przypadku jej użycia niezwłoczne podjęcie czynności minimalizujących negatywne skutki i reakcję w trybie natychmiastowym. Niezmiernie ważnym elementem są edukacja i szkolenia zarówno wojska jak i społeczeństwa oraz złożona sieć powiązanych ze sobą instytucji (DTRA, USSTRACOM, NCPC, NCTC), skutecznie przeciwdziałających zagrożeniom CBRNe.

Zniszczenie BMR jest utrudnione ze względu na łatwość, z jaką wiedza potrzebna do rozwoju broni masowego rażenia jest rozpowszechniana, coraz częstszego zastosowania technologii podwójnego zastosowania, szybkiego postępu technologicznego, a także rozwoju nowych zagrożeń, w tym inżynierii genetycznej⁴².

Należy mieć świadomość, iż żadna ilość środków pieniężnych przeznaczona na redukcję zagrożeń związanych z BMR, ani też unowocześnianie ochrony fizycznej w pojedynkę nie są w stanie powstrzymać zdeterminowanego do działania terrorysty. Pomimo tego, iż terroryzm jest postrzegany jako zagrożenie od wielu lat, będzie się on stale rozwijać, a terroryści będą szukać coraz bardziej wyrafinowanych form jego eskalacji.

⁴¹ *Strategy for Countering Weapons of Mass Destruction*, Department of Defense, 2014, http://archive.defense.gov/pubs/DoD_Strategy_for_Countering_Weapons_of_Mass_Destruction_dated_June_2014.pdf [dostęp: 28.02.2016].

⁴² *Chemical and Biological Defence Program, 2010 Portfolio*, Department of Defense, 2010., <http://www.jpeocbd.osd.mil/Packs/Default.aspx?pg=410> [dostęp: 29.04.2016].

Bibliografia

1. Alexander Y., M. Hoenig, *Superterroryzm biologiczny, chemiczny i nuklearny*, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2001.
2. Binczycka-Anholcer M., Imiołek Hygeia A., *Bioterroryzm jako jedna z form współczesnego terroryzmu*, *Public Health* 2011, nr 3, s. 326–333.
3. Brevick T., *Future Security Environment 2025 (FSE)*, Supreme Allied Commander Transformation Forum – Environmental Security, http://www.nato.int/docu/comm/2008/0803-science/pdf/tohmas_brevick.pdf
4. Carus W.S., *Defining Weapons of Mass Destruction*, Occasional Paper 8, Center for the Study of Weapons of Mass Destruction, 2010.
5. Chemical and Biological Defence Program, *2010 Portfolio*, Department of Defense, 2010, <http://www.jpeocbd.osd.mil/Packs/Default.aspx?pg=410>
6. Clinton H., *Remarks at the 7th Biological and Toxin Weapons Convention Review Conference*, “Palais des Nations, Geneva, Switzerland, 2011, <http://www.state.gov/secretary/rm/2011/12/178409.htm>
7. *Countering of WMD*, Joint Publication 3-40, 2014, <https://www.whitehouse.gov>
8. Dickinson L.E., *The Military Role in Countering Terrorist Use of Weapons of Mass Destruction*, USAF, September 1999.
9. Dietl W., Hirschmann K., Tophoven R. (red.), *Terroryzm*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
10. Hanausek T., *W sprawie pojęcia współczesnego terroryzmu*, *Problemy kryminalistyki* nr 143.
11. Krauz A., *Nowe wydanie terroryzmu z wykorzystaniem broni CBRN we współczesnej cywilizacji śmierci*, Uniwersytet Rzeszowski, www.cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-8bdc5622-2663-42e0-b46d-31bf0e37b311/c/043.pdf
12. Marcinko M., *Terroryzm nuklearny – realne zagrożenie czy political fiction?*, <http://www.psz.pl/124-polityka/marcin-marcinko-terroryzm-nuklearny-realne-zagrozenie-czy-political-fiction>
13. Mauroni A.J., *A Counter-WMD Strategy for the Future, Parameters* 2010, www.strategicstudiesinstitute.army.mil
14. Mauroni A.J., *Homeland Insecurity: Thinking About CBRN Terrorism*, *Homeland Security Affairs*, Volume VI, no. 3, 2010, WWW.HSAJ.ORG
15. Mazzone A., *The Use of CBRN Weapons by Non-State Terrorists*, *Global Security Studies*, Volume 4, Issue 4, 2013.
16. National Counterproliferation Center, *What We Do*, <https://www.dni.gov/index.php/about/organization/national-counterproliferation-center-what-we-do>
17. *NATO Glossary of Terms and Definitions*, AAP–6, 2010, www.nato.int/docu/stanag/aap006/aap6.htm
18. Pawłowski J., *Terroryzm jądrowy, chemiczny, biologiczny jako współczesne zagrożenia asymetryczne*, cz. I, AON, Warszawa 2005.

19. Pawłowski J., *Broń masowego rażenia orężem terroryzmu*, AON, Warszawa 2004.
20. Stopa P., *Technology for Combating WMD Terrorism*, [www. books.google.pl](http://www.books.google.pl)
21. *Strategic Plan FY 2016–2020*, DTRA, <http://www.dtra.mil/Portals/61/Documents/Missions/DTRA%20StratPlan%202016-2020%20opt.pdf>
22. *Strategy for Countering Weapons of Mass Destruction*, Department of Defense, 2014, <https://www.whitehouse.gov>
23. *The National Military Strategy of the United States of America 2015*, http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/2015_National_Military_Strategy.pdf
24. *The United Nations and Disarmament, 1945–1965*, UN Publication 67.I.8, Commission on Conventional Armaments (CCA), UN document S/C.3/32/.
25. Żubera M., *Obrona przed bronią masowego rażenia w aspekcie zagrożenia superterroryzmem*, [w:] *Katastrofy naturalne i cywilizacyjne początki XXI wieku*, red. M. Żubera, Wyd. WSOWL, Wrocław 2007.

Strony internetowe

1. [www. books.google.pl](http://www.books.google.pl)
2. www.cbrneworld.com
3. www.dni.gov
4. www.intelligence-sec.com
5. www.dtra.mil
6. www.jcs.mil
7. www.jpocbd.osd.mil
8. www.nato.int
9. www.nctc.gov
10. www.psz.pl
11. www.state.gov
12. www.whitehouse.gov
13. cresz.wp.mil.pl

Keywords: *weapons of mass destruction, terrorism CBRNe, USA, DTRA*

SUMMARY

Modern terrorism is manifested in more and more drastic forms of attacks, which are aimed at innocent society. Access to the media, Internet networks and new technologies will affect formation, ways of acquisition recruits and allowing them to reach a wider audience. Chemical, biological, radiological and nuclear weapons may become one of the most effective ways of achieving the objectives of terrorist groups. Combating using WMD poses an unique challenge

for future and current leaders, needs to be improved in field of education, training, equipment, filling the gaps in legislation, evaluating and updating strategies.

This article presents, whereas real threat of using WMD, ways of counteracting phenomenon in United States, as a world pioneer in this field. All strategic documents, both international and internal, as well as activities of specialized institutions strengthen ability of nonproliferation WMD and reduce risks of their using.